

Poznatky z přípravy velitelů a štábů v letošním výcvikovém roce

Podplukovník Miroslav Nedvěd

Jedním z hlavních úkolů stanovených RMNO pro letošní výcvikový rok jsou úkoly uložené v přípravě velitelů a štábů naší armády, poněvadž na stupni připravenosti velitelského sboru závisí i stav celkové přípravy vojsk.

V letošním roce byly časté diskuse o nynějším způsobu a formách přípravy velitelů a štábů, zvláště z hlediska její účelnosti a časových možností. Chci ukázat na některé poznatky z přípravy velitelů a štábů u našeho svazku na základě dosavadního průběhu letošního výcvikového roku.

Jak známo, v letošním roce byla příprava velitelů a štábů prováděna formou

- velitelsko-metodických shromáždění,
- velitelských zaměstnání,
- samostatného studia,
- přednášek, seminářů a ukázek.

Z tohoto přehledu je zřejmé, že je velká rozmanitost forem a naskytá se otázka, zda tato přílišná kvantita neškodí kvalitě věci.

Pokusíme-li se krátce shrnout hlavní cíle přípravy velitelů a štábů prakticky všech stupňů, lze je vyjádřit asi takto:

- a) zvyšovat znalosti marxismu-leninismu jako nezbytný předpoklad úspěšné práce každého důstojníka;
- b) neustále sledovat a zvládnout nové teoretické zásady vedení boje a operace;
- c) zdokonalit se v plnění funkčních povinností podle svého zařazení ve službě v míru i v poli;
- d) zdokonaľovat se v ovládnutí zbraní a soudobé bojové techniky, zvyšovat svoji odbornou a fyzickou připravenost jako nezbytný předpoklad řízení bojové a politické přípravy vojsk.

Nyní krátce k možným formám plnění jednotlivých cílů přípravy velitelů a štábů:

ad a) forma a způsob provádění politické přípravy důstojníků je organizována podle zvláštních směrnic a pokynů MNO/HPS a nebudu proto tyto otázky rozebírat.

ad b) Tento cíl přípravy je možno plnit formou přednášek, seminářů, shromáždění a samostatného studia. Dosavadní způsob provádění různých shromáždění je již částečně vžit a přináší své kladné výsledky.

V tomto výcvikovém roce byl položen velký důraz v přípravě velitelského sboru

na zvládnutí nových řádů a předpisů. K jejich zvládnutí jsme prováděli organizované studium s výkladem, samostatné studium, ukázková cvičení a zaměstnání. K přezkoušení znalostí nových řádů byly organizovány besedy, letůčky a jiná zaměstnání s cílem prověřit znalosti a na praktických příkladech důkladně objasnit zásady nových řádů.

Při organizaci studia nových řádů u našeho svazku jsme zpočátku přistoupili k organizovanému studiu řádů, prováděnému formou výkladu hlavních zásad řádů. Ukázalo se však, že ne všem důstojníkům tento způsob vyhovuje a proto hlavní důraz byl položen na **samostatné studium**, jehož výsledky byly po určité době prověřovány, zpravidla krátkými písemnými zkouškami, nebo seminárními besedami.

Základním předpokladem pro úspěšné studium řádů je vytvořit vhodné podmínky pro samostatné studium. Požadovat od důstojníků, aby studovali zpravidla až po skončení pracovní doby je nesprávné, poněvadž znalost nových řádů je bezpodmínečně nutná při plnění služebních úkolů a je tudíž nutno vidět studium jako součást plnění úkolů v pracovní době. Studium po pracovní době je kromě toho málo ekonomické z hlediska rychlého chápání a vnitřní po celodenní pracovní námaze.

Praxe ukazuje, že je nutno vyhradit dobu pro studium společně pro určité pracovní kolektivy, aby soudruzi v průběhu studia nebyli rušeni vyřizováním jiných služebních úkolů. Vzhledem k požadavkům na zvyšování znalostí důstojníků bylo účelné vyhradit týdně jeden půlden pro samostatné studium.

Ke zkvalitnění studia a zvýšení znalostí nových řádů je třeba jediné výtka požadavek, aby těmto řádům byla věnována prvořadá pozornost již ve vojenských učilištích, školách a akademích. Vždyť doposud jsme byli svědky toho, že se ve vojenských akademích a učilištích studovaly

různé přednášky, které se někdy lišily od našich řádů a jejich obsah byl náročně přezkoumán při různých seminářích a zkouškách, aniž studující prakticky věděli, co k dané tematice stanoví řády a předpisy.

Dosavadní praxe ukazuje, že by bylo účelné přezkoumat dosavadní způsob v organizování velitelsko-metodických a instruktážních metodických shromáždění, poněvadž průběh letošního roku ukazuje, že naši důstojníci byli touto formou školení odhalováni příliš dlouhou dobu od jednotek a od jejich řízení, přičemž v některých případech efektivní výsledky těchto shromáždění byly velmi problematické. Ukazuje se, že shromáždění v trvání jednoho týdne a prováděné na každém stupni velení prakticky dvakrát v průběhu 5 až 6 měsíců by bylo možno zkrátit a zaměřit skutečně jen k málo známým a novým otázkám v trvání 3 až 4 dnů. Vždyť to potvrzuje např. shromáždění, organizované GŠ na počátku května letošního roku, které trvalo sice jen dva dny, přičemž účastníci byli v této poměrně krátké době seznámeni s řadou nových otázek a názorů a současně měli možnost se k těmto problémům vyjadřovat.

Zejména by bylo účelné prověřit, zda je nutno provádět dosavadní formu i nadále různá IMZ a IMS. Ukazuje se, že jejich náplň se do určité míry každoročně opakuje. Jde zejména o účelnost provádění různých ukázek výcviku a ukázkových cvičení. Je sice pravda, že vojska, připravující různá ukázková cvičení danou tematiku velmi dobře zvládnou — díky řadě nácviků, na druhé straně však strácejí čas potřebný k procvičení jiné tematiky.

Domnívám se, že v tomto směru málo účelně využíváme v naší armádě soudobou techniku pro výcvik, výchovu a instruktáž. Na jedné straně se zhotovují pracně různé výcvikové filmy se značnými finančními náklady a na druhé straně každoročně ukazujeme při různých IMS ukázková cvičení a ukázky, které si vyžadují pečlivou přípravu a nácviky. Bylo by možná účelné provést u některého svazku jedno ukázkové cvičení pro zástupce všech útvarů, cvičení nařizovat a kopie využívat v průběhu roku jako instruktážní materiál. Tento způsob by byl výhodný zejména v různých ukázkových cvičeních s bojovou střelbou, kde stejně v podstatě se každoročně provádějí téměř stejné ukázky.

ad c) Příprava velitelů a štábů k velení a řízení vojsk v poli musí být hlavní formou přípravy a k tomu musí být zaměřena jak teoretická příprava, tak i praktický

výcvik. Dosavadní průběh přípravy letošního výcvikového roku ukázal, že příprava velitelů a štábů byla dosud málo zaměřena právě ke splnění tohoto cíle přípravy, ale naopak bylo věnováno příliš mnoho času na teoretickou přípravu.

Tuto skutečnost nám potvrdily již v zimních měsících prováděné prověrky bojové pohotovosti a první velitelsko-štabní plukovní cvičení na začátku letošního výcvikového roku. Proto jsme u štábu našeho svazku přijali opatření k zlepšení přípravy velitelů a štábů. Zvýšili jsme počet praktických zaměstnání, při kterých byla probírána zejména metodika práce velitele a štábu při přípravě rozhodnutí a při řízení bojové činnosti vojsk. Prováděli jsme to formou krátkých rádiových nácviků, při nichž zpravidla po vyhlášení bojového poplachu u štábu svazku a útvarů štáby vyjely se spojovacími prostředky do terénu a bylo provedeno krátké cvičení na určité omezené téma. Při tomto způsobu přípravy jsme u štábů útvarů zpravidla nevytvářeli žádnou rozhodčí službu, ale činnost byla posuzována podle výsledků rádiového spojení, přebírání zpráv, podávání hlášení a vydávání nařízení.

Kromě tohoto způsobu jsme na základě poznatků z velitelsko-štabních cvičení, která nám ukázala, že naši důstojníci sice teoretické zásady vedení boje zvládli, v praxi však se doposud nevžily a štáby i velitelé mají snahu pracovat podle vžitých starých návyků, jak byli dříve školeni ve vojenských akademích. Rozpracovali jsme proto u svazku metodiku práce velitele a štábu při přípravě rozhodnutí a řízení bojové činnosti ve složité chemické a radiální situaci. Tyto zásady byly rozebrány s hlavními funkcionáři útvarů a jedním ze štábů pluků byla k této otázce předvedena ukáзка, k níž se účastníci školení vyjádřili v diskusi. Na základě tohoto školení jsme provedli se štáby útvarů praktické procvičování těchto ukázek, při kterém byly na začátku prověřeny teoretické znalosti hlavních funkcionářů útvarů a v další části bylo provedeno praktické velitelsko-štabní cvičení v terénu, kde jsme si ověřili, jak štáby zvládly ukázanou problematiku.

ad d) Zvyšování znalostí soudobé bojové techniky a její praktické zvládnutí i zvýšení fyzické zdatnosti jsou jedním z předpokladů úspěšného řízení bojové a politické přípravy vojsk. Tato příprava se v podstatě provádí v rámci metodické přípravy, o které předpis Všeob-7-1 stanoví, že „k zabezpečení úkolů bojové a politické

přípravy vojsk se provádí s důstojníky štábů svazků, pluků a praporů metodická příprava a vyhrazuje se pro ni 2 dny v měsíci. Cíle a obsah metodické přípravy stanoví velitelé útvarů a svazků tak, aby příslušníci štábů byli připraveni s předstihem k poskytnutí pomoci podřízeným velitelům v přípravě zaměstnání u jednotek.

Tolik stanoví předpis o způsobu metodické přípravy. Znamená to tudíž, že pro zvládnutí všech úkolů a cílů, které jsou v současné době stanoveny v metodické přípravě velitelského sboru, máme k dispozici 2 dny v měsíci, kromě zvlášť organizovaných velitelských shromáždění nebo instruktážních metodických shromáždění, kterých se např. štáb divize zúčastňuje jednou za období a při nichž jsou zpravidla prováděna mimo jiných zaměstnání velitelská nebo skupinová cvičení.

Poněvadž po zahájení letošního výcvikového roku jsme dostali pokyny ke zvýšení všeobecného vzdělání důstojníků, začlenili jsme studium těchto otázek do tzv. technické univerzity, pro niž je vyčleněn druhý den v měsíci, určený RMNO k samostatnému studiu důstojníků. Dosavadní zkušenosti však neukazují příliš dobré výsledky a uvažujeme o tom, že ke zvládnutí předmětů, které měly být touto formou studovány, tj. především matematika, fyzika, elektrotechnika, nová bojová technika apod. vytvoříme v rámci svazku krátkodobé kursy v trvání 10 až 14 dní a předpokládáme, že tato forma přispěje ke zvládnutí těchto otázek lépe, než vyčleňování jednoho dne v měsíci, který je popřípadě někdy narušen neplánovanou akcí.

Podle uvedeného předpisu Všeob-7-1 má být metodická příprava zaměřena především k přípravě důstojníků na kontrolní činnost. Uvážíme-li však, že je v této době nutno zvládnout jednak teoretické otázky výcviku a její metodiku např. u štábu svazku od výcviku jednotlivce až po výcvik v pluku, naskytá se otázka, zda je reálné v době, vyhrazené pro metodickou přípravu probírat i ostatní přípravy, nutné ke kontrolní činnosti i ke zvýšení odborné připravenosti každého důstojníka. Jde

— o střeleckou přípravu z ručních a tankových zbraní,

- řízení aut a tanků,
- tělesnou přípravu,
- zdravotnickou přípravu,
- pořadovou přípravu,
- protichemickou přípravu,
- odbornou přípravu podle odbornosti.

Doposud jsme se u našeho svazku za-

měřili v letošním roce v jednotlivých druzích příprav na zvládnutí základních návyků, nutných k provádění správné kontrolní činnosti.

Požadavky, kladené nadřízeným štábem při komplexní prověrce na důstojníky nám však ukázaly, že metodickou přípravu musíme v budoucnu mnohem více zaměřit na praktické provádění jednotlivých druhů příprav, zvláště na střeleckou přípravu, řízení tanků a aut, tělesnou přípravu apod.

Proto v budoucnu bude nutno jen v metodické přípravě počítat asi s tímto rozpočtem hodin měsíčně:

1. den v měsíci:

- 4 hod. střelecká příprava,
- 2 hod. pořadová a speciální pořadová příprava,
- 2 hod. metodika přípravy podle odbornosti;

2. den v měsíci:

- 4 hod. řízení aut a tanků,
- 2. hod. zdravotnická a chemická příprava (topografická),
- 2. hod. záloha.

*

Nyní několik poznámek k technické přípravě.

V technické přípravě, která nabývá v celkové přípravě našeho velitelského sboru stále důležitější místo, je RMNO stanoveno „rozhodně zvýšit úroveň technických znalostí v oborech motorové techniky, radiotechniky, mechanizace, letectví, jaderné fyziky, infratechniky, chemických a bojových biologických prostředků i principů raketové techniky na příslušných stupních v potřebném rozsahu“.

Při plnění tohoto úkolu jsme se u našeho štábu snažili v zimním období splnit alespoň základní požadavky zvyšování technických znalostí, tj. umožnit částí důstojníků, kteří nemají dosud řidičský průkaz 3. třídy, aby tento do konce letního období získali, poněvadž teprve po získání základních technických znalostí z oboru automobilní služby a tankové techniky je možno plánovat další studium raketové techniky a jiné.

Domníváme se, že při uplatňování požadavku na zvyšování úrovně technických znalostí je nutno důsledně vycházet z úkolu, stanoveného v RMNO, tj. zvýšit úroveň „na příslušných stupních v potřebném rozsahu“. Na tuto skutečnost podle mého názoru zapomínáme, poněvadž se někdy paušálně zjišťuje, jak se v přípravě velitelů a štábů studuje raketová technika, jader-

ná fyzika apod. a přitom se zpravidla zapomíná, že tyto požadavky lze uplatňovat jen na určitých stupních a to opět jen u určitých odborníků, kteří tyto znalosti potřebují pro výkon své funkce a mají k tomu i určité předpoklady, aby studovali tyto poměrně složité technické problémy. Při mechanickém uplatňování požadavku na studium elektrotechniky, raketové techniky a jaderné fyziky totiž narážeme mimo jiné i na rozpor mezi náročnými požadavky na předběžné vzdělání a na druhé straně na současný stav středoškolského vzdělání velitelského sboru, které se má v nejbližších letech podstatně zvýšit.

Dosud se tento úkol plní zpravidla tak, že je pro důstojníky provedena řada přednášek více méně informativního rázu, které provádějí zpravidla civilní odborníci, kteří předpokládají všeobecné středoškolské vzdělání u svých posluchačů.

Výsledek takových přednášek je potom velmi pochybný, i když „se nové otázky studují“.

V tomto směru jsme, myslím, v armádě trochu opominuli, že dnešní stav a rychlé tempo rozvoje techniky vyžaduje úzkou specializaci a že všichni nemohou znát dnes všechno. Pokud jde o vojenské odborníky, kteří tyto otázky musí znát podrobně, nelze očekávat, že získají důkladné znalosti na přednáškách prováděných dosavadním způsobem, ale bude nutno těmto specialistům umožnit důkladné studium nových technických otázek v různých kurzech, obdobných kursům ZHN, které probíhají v současné době ve VA AZ.

Vcelku bude v technické přípravě nutno dodržet zásadu, která již byla mnohokrát řečena, tj. každý důstojník musí znát a ovládat techniku, která je začleněna u jeho jednotky nebo útvaru.

Několik dalších poznámek k formám dosavadní přípravy velitelů:

V dnešní době máme v drtivé většině u našich jednotek a útvarů zkušené velitele, mající několikaletou praxi ve velitelských funkcích na různých stupních. To znamená, že tito soudruzi získali během své praxe dostatek praktických návyků při provádění bojové a politické přípravy.

Na druhé straně jsme svědky toho, že k zabezpečení úspěšného plnění úkolů bojové a politické přípravy jsou v průběhu

výcvikového roku prováděna různá IMZ, při kterých jsou v posledním období ukazována v podstatě stále stejná zaměstnání a ukázky z výcviku vojsk, takže o tato zaměstnání klesá pochopitelně u našich velitelů zájem.

Formy a způsoby výcviku, předváděné při různých ukázkách nejsou přenášeny dost účinně do praktického řízení a provádění výcviku vojsk. Domnívám se, že by bylo vhodné uvážit účelnost a množství různých ukázek, IMZ a shromáždění, na kterých školíme a ukazujeme zkušeným velitelům, jak mají provádět různá zaměstnání, když tyto otázky jsou jim vcelku jasné a dostatečně známé a znamenají zbytečnou ztrátu času. Na druhé straně by však bylo nutno náročněji vyžadovat provádění vlastních zaměstnání podle vydaných pokynů a směrnic, a což je hlavní, vyžadovat důsledné plnění funkčních povinností velitelů všech stupňů.

* *

Uvedl jsem některé poznatky z přípravy velitelů a štábů na základě dosavadních zkušeností a doufám, že se ostatní soudruzi vyjádří k těmto otázkám podle zkušeností z práce jiných štábů.

Domnívám se, že při plánování příštího výcvikového roku bude nutno počítat při určování cílů a úkolů přípravy velitelů a štábů s jejich menším rozsahem, poněvadž bude větší záruka, že se tyto úkoly reálně splní.

Ještě jednu formu přípravy velitelů podle mého názoru trochu opomijíme — vojensko-historické cesty, při nichž je možno důkladně studovat průběh slavných bojů Sovětské armády i našich bojovníků 1. čs. armádního sboru v SSSR při osvobození naší vlasti a tím i přispívat k obnovení slavných bojových tradic naší armády. Doposud jsme se zaměřili poněkud jen na studium bojů na Dukle, avšak máme u nás řadu dalších bojišť, která jsou v prostoru dislokace jednotlivých svazků a útvarů a kde můžeme podrobně studovat průběh bojů — např. boj při osvobození Ostravy, Brna, slavný pochod tankových svazků od Drážďan ku Praze apod.

Touto formou rovněž můžeme zvýšit úroveň přípravy našich velitelů a štábů a tím i přispět ke zvýšení bojové připravenosti naší armády.